

4. Армстронг Карен. История Бога. Тысячелетие искания в иудаизме, христианстве и исламе / Карен Армстронг. – К., 2004. – 546 с.
5. Гуревич А.Я. Культура и общество Средневековой Европы / А.Я. Гуревич. – М., 1989. – 368 с.
6. Жак ле Гофф. Цивилизация средневекового запада / Жак Ле Гофф // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://lib.aldebaran.ru/author/le_goff_zhak/.
7. Тертуллиан. К жене / Тертуллиан // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.tertullian.org/russian/ad_uxorem_rus.htm.

© Алиса Лукашенко
(Киев)

ПОВСЕДНЕВНОСТЬ СРЕДНЕВЕКОВОЙ СЕМЬИ: ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТИРЫ В ХРИСТИАНСКОЙ ДУАЛИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ КООРДИНАТ

В статье проанализирована семейная сфера жизни средневекового общества, учитывая религиозно-нравственные ориентиры существующей дуальной основы христианской веры: божественного и дьявольского симбиоза. В статье определены дуалистические истоки повседневной семейной традиции, воспитание детей, отношение к женщине.

Ключевые слова: ценностные ориентиры, Бог, дьявол, семья, супруги, социальное положение, церковь.

© Alice Lukashenko
(Kiev)

SACRAMENT OF MARRIAGE AND THE FAMILY HIERARCHY: VALUE ORIENTATIONS IN THE DUAL SYSTEM OF COORDINATES

The article analyzes the social sphere of medieval society because of religious and moral guidance of the existing dual foundations of the Christian faith: the divine and the diabolical symbiosis. In the article the dualistic origins of everyday family tradition, parenting, attitudes toward women, the formation of social classes, social ideals and so on.

Keywords: value orientations, God, the devil, family, marriage, social status.

До редакції надійшла 26.12.2012.

УДК 94[(430)+(476)]:327 «1919/1922»

© Юлія Івашко
(Київ)

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЗАЄМВІДНОСИН МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ ТА БІЛОРУСЬКОЮ СОЦІАЛІСТИЧНОЮ РАДЯНСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ (1919–1922 РР.)

У статті висвітлено основні напрямки та засоби реалізації зовнішньополітичної стратегії Німеччини щодо Білоруської Соціалістичної Радянської Республіки у 1919–1922 рр. Проаналізовано характер та структурні особливості німецько-білоруських відносин. Відзначено, що геополітичний інтерес Німеччини по відношенню до білоруського питання визначався економічними та політичними чинниками. Досліджено основні фактори, що вплинули на динаміку зовнішньої політики Німеччини щодо БРСР.

Ключові слова: БРСР, РСФРР, ВЦВК, ЦК РКП(б), білорусько-німецькі відносини, міжнародні відносини, державно-політичний статус.

Актуальність теми обумовлена тим, що проблема становлення державності та основні напрямки зовнішньої політики Білоруської Соціалістичної Радянської Республіки (БРСР) 1919–1922 рр. займають важливе місце в історії країни. До початку 90-х рр. ХХ ст. питання формування БРСР розглядали переважно під кутом марксистсько-ленінських ідеологем, а визначальні її аспекти висвітлювали достатньо тенденційно та фрагментарно. У зв'язку із цим нагальним є дослідження німецько-білоруських зв'язків у 1919–1922 рр., а також характер їх взаємовідносин. Вивчення

міжнародних політико-правових стосунків на білоруських землях дозволяє виявити статус Білорусі, причини, що спонукали до становлення суспільних відносин, та роль БРСР у процесі формування Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР).

У статті використані роботи білоруських, російських та українських істориків, присвячені висвітленню даної проблематики, і в першу чергу це праці Ю. Бровка [1], В. Ермаловіча [3], А. Зимионка [4], М. Сташкевіча [18], І. Росенка [15], І. Коблякова [6], Л. Ковалева [7],

В. Ладисева, П. Бригадзіна [9], Д. Мигуна [11], В. Круталевича [8], О. Тихомирова [19], Г. Труханова [20] та ін. Позитивно оцінюючи наукові роботи зазначених авторів, варто зауважити, що питання білорусько-німецьких взаємовідносин у 1919–1922 рр. ще не були об'єктом комплексного дослідження, переважна більшість наукових публікацій присвячена вивченню окремих аспектів. Тому через відсутність в рамках даної проблематики узагальнюючого дослідження доцільно через критичне узагальнення та наукове осмислення врахувати досвід минулого у сучасній практиці.

Метою дослідження є висвітлення білорусько-німецьких відносин у контексті тогочасної міжнародної ситуації та визначення головних геополітичних інтересів згаданих країн.

Початок ХХ ст. для білоруських земель ознаменувався нестабільним внутрішнім розвитком, конфронтаційними відносинами із сусідніми державами, відсутністю підтримки на міжнародній арені. Такі фактори не сприяли становленню цілісного та суверенного об'єднання у 1919–1922 рр., а також розвитку самостійної зовнішньої політики.

Дипломатична служба БРСР у 1919–1922 рр. формувалася під безпосереднім керівництвом із боку РСФРР. Розвиток національного білоруського руху та проголошення 25 березня 1918 р. Білоруської Народної Республіки (БНР), діяльність її керівних органів, а також загроза із боку Польщі спонукали більшовицький уряд у Москві до визнання права білоруського народу на самовизначення.

У грудні 1918 р. Центральний Комітет Російської Комуністичної партії (більшовиків) (ЦК РКП(б)) прийняв рішення про створення СРРБ. Із 30 по 31 грудня 1918 р. у Смоленську відбулася VI Північно-Західна конференція РКП (б), на якій було проголошено створення БРСР [13, л. 3–7]. Відразу розпочався процес створення дипломатичного апарату республіки та його перші кроки у налагодженні міжнародних відносин із сусідніми державами. У якості моделі Радянська Білорусь використовувала принципи та структуру організації Народного Комісаріату Внутрішніх Справ (НКВС) РСФРР. Першим наркомом закордонних справ БРСР став В. Фальський, але через місяць його посаду зайняв соратник Г. Чичеріна М. Петров.

Проголошення БРСР суверенною та незалежною державою не ознаменувало її стабільність та самостійність. На її територіях продовжувалися військові дії. Це не сприяло розвитку дипломатичної діяльності новоство-

реного уряду. Частково звільнені білоруські землі від німецьких військових частин були під реальною загрозою захоплення із боку Польщі. У грудні 1918 р. головою Тимчасового народного уряду Польської Республіки Ю. Пілсудським було оголошено, що польська держава буде відновлена у межах Речі Посполитої 1772 р., куди на той момент входили білоруські землі [12, с. 99].

Зовнішньополітичні наміри керівництва Польської держави активно підтримувалися урядами країн Антанти, які зобов'язали у 1918 р. німецьке військове командування забезпечити вільний прохід польським військам у напрямку на Гродно і далі на Схід [10, с. 319]. 5 лютого 1919 р. між Польщею та Німеччиною було підписано погодження, у якому обговорювалися плани по захопленню польськими військами території Білорусі, тобто тієї території, яка була захоплена раніше німецькими військовими частинами. У статті 1 обговорювався відхід німецьких військ 10-ї армії без будь-яких перешкод [5, с. 106]. Відступаючи, німецька військова влада брала на себе відповідальність придушувати на території Білорусі місцевий більшовицький рух та не допускати існування жодних більшовицьких організацій [5, с. 107]. Німецьке імперське представництво вказувало, що заміна військ німецьких на польські проводиться лише із метою захисту білоруських земель від більшовизму [5, с. 108]. Далі вказувалося, що питання про остаточні кордони між Польщею та Литвою будуть вирішуватися власне народами, що мають право на самовизначення, у даному випадку це справа мирної конференції [5, с. 109].

Як зазначав Л. Джордж, відхід німецьких військ зустрічався селянами Білорусі із радістю, тому що вони не були задоволені тевтонами, які втручалися в їхні справи та вказували, що їм робити та займалися ревізуванням плодів їхньої праці [10, с. 277].

На початку весни 1919 р. розпочався наступ на Білорусь польських військ. Така позиція Німеччини та польської держави по відношенню до Білорусі змусила більшовицьку владу відмовитися від існування нещодавно проголошеної БРСР. У кінці лютого 1919 р. відбулося об'єднання Литви та Білорусі в одну державу – Соціалістичну Радянську Республіку Литви та Білорусі (ЛитБіл СРР). Передбачалося створення більш надійного плацдарму, який більшовицьке керівництво створювало для відмежування РСФРР від Польщі. У декларації про зовнішню політику нової держави було запропоновано всім народам та їх урядам визнати Литовсько-Білоруську СРР та вступити із нею у

дипломатичні відносини, декларувалася також готовність вирішувати всі спірні питання мирним шляхом [2, с. 84–85].

Новостворена ЛитБіл РСР проіснувала невдовго, а її взаємовідносини із Німеччиною не вдалося урегулювати належним чином. І лише після успішного звільнення військами Червоної Армії Мінська та Вільно, 31 липня 1920 р. ЦК КП (б) ЛіБ видав «Декларацію про проголошення незалежності БРСР», яка була розрахована на відновлення білоруської державності та передбачала налагодження самостійних міжнародних відносин. Остаточна ситуація була врегульована Ризьким мирним договором 1921 р. По суті, лише друге проголошення Білорусі дало поштовх для створення НКВС БРСР, положення про яке було прийнято 21 серпня 1921 р. на засіданні Ради Народних Комісарів (РНК) БРСР. Комісаріат створювався як орган уряду БРСР, перед яким ставилися завдання всебічного здійснення відносин республіки із державами та народами, які не входили до складу РСФФР.

Після повалення у Німеччині кайзерівського режиму, у результаті листопадової революції, радянське керівництво повністю анулювало умови Брестського договору і всі погодження, створені на його основі, та запропонувало німецькому народові союз з іншими народами Росії [5, с. 72–73]. У тому числі і з Білоруссю. Пропонувалося розпочати урегулювання відносин між Радянською країною та Німеччиною на основі системи радянських пропозицій. Через поразку у ході Першої світової війни Німеччина опинилася у складних умовах. Втративши свої колонії, ринки збуту, вона ставала другорядною державою у світі. Умови Версальського договору означали для неї ізоляцію на світовій політичній арені. Керівництво Німеччини деякий час займало позицію очікування по відношенню до Радянської Росії, сподіваючись на те, що країни-переможці змінять свою політику із приводу Німеччини і запросять її розділити вигідні ринки у Східній Європі [11, с. 80].

Надії Німеччини не справдилися, тому 19 квітня 1920 р. вона йде на підписання договору із РСФФР про повернення на батьківщину військовополонених та громадян із обох сторін. А 6 травня 1921 р. було укладено додаткове погодження до цього договору. Увага концентрувалася на тому, «що уряди обох сторін приймають на себе обов'язок у найкоротший час провести повернення на батьківщину військовополонених та цивільних інтернованих» [6, с. 139–140]. Також були затверджені права контролюючих органів із обох сторін, які повинні були

слідкувати за виконанням підписаного погодження [6, с. 139–140]. Уряд Німеччини гарантував припинення безчинств німецьких військових над військовополоненими. Після цього радянсько-німецькі взаємовідносини набули більшого значення та розвитку. За вимогою широких кіл німецької спільноти 18 лютого 1921 р. було підписано ще один радянсько-німецький протокол, а потім 6 травня того ж року він був доповнений. У майбутньому це призвело до підписання радянсько-німецького погодження. Останнє стало фактично визнанням Німеччиною радянського уряду та стало важливим кроком на шляху до укладання Рапалльського договору, що знаменувало зовнішньополітичну перемогу РСФФР, адже було прорвано політичну блокаду навколо останньої та союзних республік.

У підписаному 16 квітня 1922 р. в Рпалло договорі між РСФФР та Німеччиною інтереси Білорусі не враховувалися. Так, у статті 1 РСФФР та німецька держава взаємно відмовлялися від відшкодування воєнних витрат та збитків [17, с. 563–566]. Таким чином, у результаті підписання Рапалльського договору БРСР, як найбільш постраждала від ходу воєнних подій Першої світової війни на своїй території, у результаті нічого не отримала у якості компенсації від Німеччини.

Статті 2, 3, 4 Рапалльського договору передбачали взаємовигідні дипломатичні відносини між РСФФР та Німеччиною [17, с. 563–566].

В цілому Рапалльський договір характеризувався із німецької сторони як такий, що підписаний із Росією. Його статті не поширювалися на дипломатичні відносини із БРСР. Очевидно, що німецькі урядові кола, підписуючи Рапалльський договір, не надавали особливого значення існуванню суверенній БРСР і не прагнули налагоджувати із її урядом будь-які політичні відносини. Ця обставина викликала необхідність змінити ситуацію, що склалася.

Реалізацію активної дипломатичної діяльності розпочав уповноважений представник РСФФР М. Крестинський, на врученні у 1922 р. вірчої грамоти рейс президенту Німеччини Ф. Еберту. М. Крестинський підкреслив у своїй доповіді, що «наступним кроком, який буде відповідати економічним інтересам обох країн, могло б бути розповсюдження умов щойно затвердженого погодження на республіки, що знаходяться у єдиному робітничо-селянському союзі РСФФР» [2, с. 658–662]. У відповідній ноті Ф. Оберт приєднався до цієї пропозиції. 5 листопада 1922 р. відбулася досить важлива подія у зовнішньополітичних відносинах

Білорусі та Німеччини. У Берліні було підготовлено та підписано із радянської сторони – уповноваженим представником РСФРР М. Крестинським, а з німецької – керівником східного відділу МВС Німеччини А. фон Мальценом, додатковий договір про розповсюдження на союзні із РСФРР республіки (у тому числі і на БРСР) умов Рапалльського договору. У статті 1 даного документу вказувалося, що договір, який укладено 16 квітня 1922 р. в Рапалло між Німеччиною та РСФРР, повинен мати відповідні застосування у взаємовідносинах між БРСР, як союзною із РСФРР та німецькою державою. Далі стаття 3 зазначеного документу вказувала, що громадяни кожної із сторін, що домовлялися, та перебувають на території іншої країни, мають права користуватися правовою охороною їх особистості у відповідності із міжнародним правом та спільними законами держави в якій вони перебувають. У свою чергу німецьким громадянам, які були направлені на територію Білорусі, або які вже там перебували, гарантувалася недоторканність будь-якого майна, що вони привозили із собою, а також придбаного на території Білорусі [2, с. 658–662]. Стаття 4 даного договору вказувала, що уряд БРСР мав право відкривати на території Німеччини у тих пунктах, де розміщувалися їх дипломатичні представництва чи консульства, державних торгових бюро, які користувалися такими ж правовими положеннями, як Російське торговельне представництво у Німеччині. У цьому випадку зазначені уряди повинні визнати для себе обов'язковими юридичні дії, здійснені керівниками їх торговельних бюро чи уповноваженими цих керівників, оскільки уповноважені діяли у межах наданих їм повноважень [2, с. 658–662].

У статті 5 із метою покращення процесу економічних відносин між союзними із РСФРР державами та німецькою державою були встановлені наступні положення:

– договори, що уклалися між урядами держав, союзних із РСФРР, чи згаданих у статті 4 їх державними торговими агентствами, чи фізичними або юридичними особами, або фірмами, що належать до цих держав, із однієї сторони, та німецькими громадянами, юридичними особами, чи фірмами, із іншої сторони, так само як і економічні наслідки цих договорів підлягають діям законів тієї держави, у якій договір укладався та підзвітні юрисдикції тієї держави. Ця постанова не розповсюджується на договори, які були укладені до вступу в силу дійсного Договору;

– договори, що згадані під цифрою 1, можуть містити в собі погодження про третейський суд. У них на рівних умовах може бути обговорено підкорення юрисдикції судів однієї із держав, що домовляються [2, с. 658–662].

У 6 статті вказаного договору йшлося про те, що держави, які в союзі із РСФРР (у тому числі і БРСР), дозволяють особам, які користувалися правом німецького громадянства, але втратили його, а також їх дружинам та дітям виїзд за кордон, якщо доведено, що вони переселяються в Німеччину [2, с. 658–662].

Досить важливе значення мала стаття 7. Вона проголошувала: «Уряди обох Сторін та робітники, зобов'язані утримуватися від будь-якої агітації чи пропаганди проти уряду або державних установ країни, в якій вони перебувають» [2, с. 658–662].

10 листопада 1922 р. ЦВК БРСР ратифікував це погодження. А 31 серпня 1923 р. воно було затверджено рейхстагом. Обмін ратифікованими грамотами відбувся в жовтні 1923 р.

Підписання цього договору відкривало широкі можливості для встановлення та розвитку на новому рівні політичних, дипломатичних та економічних відносин.

У ноті рейхсканцлера Німеччини Ф. Вірта уповноваженому представнику РСФРР у Німеччині М. Крестинському у зв'язку із умовами виконання Рапалльського мирного договору вказувалося, що німецький уряд підписанням договору від 5 листопада 1922 р. визнав де-юре уряд БРСР і відповідно погоджувався укласти із нею дипломатичні та консульські відносини іще до ратифікації даного договору [2, с. 662].

У жовтні 1921 р. Белвнешторг – юридична особа, яка представляла БРСР на міжнародній арені у сфері зовнішньої торгівлі та економічної співпраці провів переговори із німецькою фірмою «Пфайфер і Снайдер» про постачання товарів, необхідних для обох сторін [3, с. 46]. Переговори пройшли досить успішно та мали хороші результати для обох країн. Про взаємовигідний характер білорусько-німецької співпраці у 1921 р. свідчив той факт, що німецька фірма «Ост-Вест» також відкрила у БРСР свої представництва. Наступним кроком у відповідь із боку Білорусі було відкриття у березні 1922 р. представництва Белвнешторга у Німеччині.

Торговельне представництво БРСР відкрилося у Берліні лише після того, як було підписано т. з. «торговельний договір».

Разом із господарськими білорусько-німецькі відносини розвивалися і в культурній сфері. У 1921 р. німецька сторона отримала від

білоруського уряду замовлення на виготовлення підручників по арифметиці, алгебрі, граматиці. У цьому числі – «Грамматика» Б. Тарашкевича, «Алгебра» (ч.1) А. Круталевича [3, с. 49]. У Берліні також були видані дві книги Т. Гартного (Д. Жилуновича), вірші «Песні працы і змагання» та роман «Сокі ціліны», «Казакі» Я. Коласа. Всього у 1921–1922 рр. у Німеччині було опубліковано для Білорусі дев'ять книг загальним тиражем 131 тис. екз. [3, с. 49]. У 1919–1922 рр. відбувався процес налагодження єдиної зовнішньої політики для всіх радянських республік. Це знайшло своє відображення в укладанні між республіками ряду погоджень із НКВС РСФРР, спільній участі у договорах та конференціях, постійному погодженні основних аспектів зовнішньої політики між республіками та РСФРР через своїх уповноважених представників. Єдина зовнішньополітична доктрина для республік СРСР, визначала у більшій мірі їх формальну участь у багатьох міжнародних політичних акціях [7, с. 22].

На початку 20-х років БРСР фактично залежала від тієї політики, що розроблялася московським керівництвом. Самостійні кроки БРСР на міжнародній арені, у тому ж числі і у відносинах із Німеччиною, такою політикою не передбачалися. Навпаки, вони прямо контролювалися і навіть регламентувалися до найменших деталей із боку управління уповноважених Наркому іноземних справ СРСР при уряді БРСР. Білоруська республіка просто не мала змоги розширити коло співпраці із Веймарською Німеччиною, так як не мала самостійної зовнішньої та культурної політики. І саме цей фактор обумовив ігнорування БРСР на зовнішньополітичній арені зі сторони Німеччини, яка віддавала перевагу налагодженню відносин перш за все із РСФРР.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бровка Ю.П. Белорусская ССР – суверенный участник международного общения / Ю.П. Бровка. – Мн.: Наука и техника, 1974. – 184 с.
2. Документы внешней политики СССР / Комиссия по изданию дипломатических документов. Гл. ред. А.А. Громько. – М.: Госполитиздат. – Т. 5. 1 января 1922 г. / Под ред. А.Е. Богомолова. – 1961. – 807 с.
3. Ермаловіч В. 3 гісторыі беларуска-нямецкага грамадскага супрацоўніцтва ў 20-х гадах ХХ стагоддзя / В. Ермаловіч // Беларусіка = Flbaruthenica: кн. 7. Беларуска-нямецкае грамадска-культурнае ўзаемадзеянне: гісторыя, сучасныя перспектывы: Зб. арт. / Гал. Рэд. Л. Кулатата. – Мн.: ННАЦ імя Ф. Скарыны, 1996. – С. 46–52.
4. Зимионко А. Оккупация и интервенция в Белоруссии / А. Зимионко. – М.: Изд-во Всесоюзного общества политкаторжан и ссыльнопоселенцев, 1932. – 48 с.
5. Знешняя палітыка Беларусі. Зборнік дакументаў і матэрыялаў. / Пастаянная камісія Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу РБ па міжнародных справах і нацыянальнай бяспецы. Міністэрства замежных спраў РБ. БДУ. Беларускі навукова-даследчы інстытут дакументазнаўства і архіўнай справы. – Мн.: Бел НДІАС, 1997. – Т. 1. (1917–1922 гг.) – 395 с.

Як зазначав О. Тихомиров (в. о. завідувача відділом загальної історії нового і новітнього часу Інституту історії Академії наук Білорусі, кандидат історичних наук, доцент): «...у листопаді 1922 р. Німеччина офіційно визнала білоруську державу у формі БРСР. Визнання Білоруської РСР об'єктивно виводило білорусько-німецькі відносини на новий рівень, проте міждержавного розвитку не відбулося, оскільки у грудні того ж року БРСР увійшла до складу Союзу РСР, і передала повноваження частиною здійснення зовнішньої політики загальносоюзним органам» [19].

Підсумком військово-політичного та економічного розвитку РСФРР, УРСР, ЗРФСР та БРСР стало об'єднання їх в єдиний союз. 30 грудня 1922 р., в результаті створення СРСР, БРСР увійшла до цього союзу.

Таким чином, на початку 20-х років ХХ ст. фактично вся зовнішньополітична діяльність Білоруської Республіки контролювалася та регламентувалася із боку управління уповноважених Наркому іноземних справ СРСР при уряді БРСР. Білорусь розглядалася Німеччиною як невід'ємна частина єдиної та неподільної Радянської Росії. І лише після підписання 5 листопада 1922 р. додаткового договору про розповсюдження на союзні РСФРР республіки умов Рапальського мирного договору із боку Німеччини Білорусі було надано певні можливості для налагодження політичних, економічних та культурних відносин. Вхідження останньої до складу СРСР та передача функцій від наркому іноземних справ БРСР до НКВС РСФРР призвело до обмеження дипломатичних відносин Німеччини та Білорусі. Остання хоч і була визнана де-юре, але не сприймалася серйозно Німеччиною у політичному аспекті.

6. Кобляков И. К. От Бреста до Рапалло. Очерки истории советско-германских отношений с 1918–1922 гг. – М.: Госполиздат, 1954. – 252 с.
7. Ковалева Л. В. Внешнеполитическая деятельность Советской Белоруссии в 1914–1929 гг.: Автореферат диссертации на соискание научной степени кандидата исторических наук: 07.00.02 / Институт истории АН БССР. – Мн., 1993. – 27 с.
8. Круталевич В. А. История Беларуси: становление национальной державности (1917–1922) / В.А. Круталевич. – Мн., 2003. – 388 с.
9. Ладысеў, У. Ф. На пераломе эпох: Станаўленне беларускай дзяржаўнасці (1917–1920 гг.) / У.Ф. Ладысеў, П. І. Брыгадзін. – Мінск: БДУ, 1999. – 128 с.
10. Ллойд Джордж Д. Права о мирных договорах: В 2 т. / Перевод с английского. Под ред. В.Г. Трухановского. – М.: Изд-во иностранной литературы, 1957. – Т. 1. – 656 с.
11. Мигун Д. А. Политика Германии в отношении БССР и Литовско-Белорусской ССР в 1919–1922 годы / Д.А. Мигун // Философия. Культура. Общество. Сборник трудов молодых учёных и аспирантов. Мн.: РИВШ БГУ, 2001. – Вып. 2. – С. 76–80.
12. Наленч Д. Юзеф Пилсудский. Легенды и факты / Д. Наленч. / Перевод с польского. – М.: Политиздат, 1990. – 399 с.
13. Национальный архив Республики Беларусь (НАРБ). - Ф. 4п. – Оп. 1. – Спр. 13. – Л. 3–7 – Маніхвэст Часовага Рэвалюцыйнага Рабітніча-Селянскага Савецкага Правіцьяльства Беларусі.
14. Пратакол I з'езда камуністычнай партыі (бальшавікоў) Беларусі. – Менск: Партыйнае выдавецтва, 1934. – 84 с.
15. Росенко И. А. Советско-германские отношения. (1921–1922 гг.) / И.А. Росенко. – Л.: Изд-во Ленинградского университета, 1965. – 159 с.
16. Советско-германские отношения от переговоров в Брест-Литовске до подписания Рапалльского договора. Сборник документов: В 2 т. / Ред. коллегия: С. Дернберг и др. – М.: Политиздат, 1968–1971. – Т. 2: 1919–1922 гг. – 1971. – 596 с.
17. Советско-германские отношения от переговоров в Брест-Литовске до подписания Рапалльского договора. Сборник документов: В 2 т. / Ред. коллегия: С. Дернберг и др. – М.: Политиздат, 1968–1971. – Т. 2: 1919–1922 гг. – 1971. – 596 с.
18. Сташкевич Н.С. Страницы истории: истоки образования БССР / Н.С. Сташкевич. – Мн.: Изд-во об-ва Знания, 1988. – 45 с.
19. Тихомиров А. Проблемы белорусско-германский отношений в 1914–1922 гг. [Электронный ресурс] / А. Тихомиров // БЖМПМО. – 2002. – № 4. Режим доступа: http://evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=525&Itemid=53.
20. Труханов Г. М. Из истории Советско-германских отношений. (1920–1922 гг.) / Г.М. Труханов. – Мн.: Изд-во БГУ, 1974. – 72 с.

© *Юлия Ивашко*
(Киев)

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ ГЕРМАНИЕЙ И БЕЛОРУССКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ СОВЕТСКОЙ РЕСПУБЛИКОЙ (1919–1922 ГГ.)

В статье показаны основные направления и способы реализации внешнеполитической стратегии Германии по отношению к Белорусской Социалистической Советской Республике в 1919–1922 гг. Проанализировано характер и структурные особенности немецко-белорусских отношений. Отмечено, что геополитический интерес Германии к белорусскому вопросу определялся экономическими и политическими факторами. Исследованы основные факторы, повлиявшие на динамику внешней политики Германии относительно БССР.

Ключевые слова: БССР, РСФСР, ВЦИК, ЦК РКП(б), белорусско-германские отношения, международные отношения, государственно-политический статус.

© *Julia Ivashko*
(Kiev)

FORMATION OF POLITICAL RELATIONS BETWEEN GERMANY AND BELARUSIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC (1919–1922)

The article shows the main trends and ways to implement the foreign policy of Germany towards the Belarussian Soviet Socialist Republic in 1919–1922. The nature and structural features of the German-Belarussian relations are analyzed. It is noted that the geopolitical interest of Germany towards the Belarussian issue was determined by economic and political factors. Basic factors, which affected the dynamics of the foreign policy of Germany towards the Belarussian SSR are examined.

Keywords: BSSR, RSFSR, the belarussian-german relations, internatiol relations, state and political status.

До редакції надійшла 31.01.2013.